

**UNIVERSITATEA DE VEST DIN TIMIȘOARA
FACULTATEA DE DREPT
ȘCOALA DOCTORALĂ DE DREPT**

**ADMINISTRAREA PROBELOR ÎN MATERIE CIVILĂ DIN PERSPECTIVA
DREPTULUI LA UN PROCES ECHITABIL PREVĂZUT DE CONVENȚIA
EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI**

- rezumat-

**Conducător științific:
Prof. univ. dr. Valentin Constantin**

**Autor:
drd. Șerb Bianca Mirabela**

**TIMIȘOARA
2024**

Regimul juridic internațional al drepturilor omului se bazează pe izvoare formale convenționale. Instrumentele (actele internaționale) se împart în două mari categorii: instrumente cu vocație universală, și instrumente regionale.

Instrumentele cu vocație universală își au originea în activitatea Organizației Națiunilor Unite (în continuare *ONU*) și a instituțiilor sale specializate. Cel mai proeminent instrument este unul politic: Declarația Universală a Drepturilor Omului. A fost adoptată de Adunarea Generală în 1948, ca rezoluție. Cu toate că nu avea forță juridică obligatorie, ea a determinat o expansiune spectaculoasă a protecției drepturilor omului, atât în plan internațional, cât și intern. Ulterior, acest act de *soft law* a fost asumat cu titlu de obligație juridică de tot mai multe state, astfel încât există argumente care să susțină că, între timp, Declarația Universală a Drepturilor Omului a dobândit valoare cutumiară. România și-a asumat forța juridică obligatorie a Declarației, atunci când a integrat acest instrument în categoria normelor constituționale. De fapt, articolului 20 din Constituția României îi acordă Declarației o valoare supra-constituțională, alături de alte pacte sau tratate internaționale, în materia drepturilor omului, la care România este parte.

Prezența instrumentelor regionale pleacă de la premisa existenței unei omogenități statale superioare la nivel regional. Calitatea instrumentelor în materia protecției drepturilor fundamentale reflectă și nivelul de centralizare atins în organizarea regională.

Europa este înzestrată cu unul dintre cele mai sofisticate sisteme de protecție a drepturilor fundamentale la nivel mondial. În culmea a două decenii de transformări fără precedent, arhitectura europeană a drepturilor omului este astăzi caracterizată de existența a trei paliere de reglementare care se suprapun și se împletesc pentru asigurarea unui grad avansat de protecție a drepturilor și libertăților fundamentale.

Drepturile omului sunt proclamate la nivel național prin constituții ca drepturi fundamentale și la nivel european: în subsistemul Consiliului Europei prin Convenția Europeană a Drepturilor Omului (în continuare *CEDO* sau *Convenția*) iar în subsistemul Uniunii Europene prin Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, căreia i s-a dat denumirea de cartă pentru a evidenția caracterul său cvasi-constituțional. Fiecare palier dispune de propria jurisdicție specializată înzestrată să exercite controlul judiciar în domeniu.

Adoptată în 4 noiembrie 1950 în Palatul Barberini din Roma, Convenția este rezultatul unor „conflicte, compromisuri și întâmplări”.

Scopul inițial al Convenției și al dreptului de a formula o plângere nu era de a oferi remedii particularilor, ci acela de a institui o garanție colectivă, inter-statală. Clarificarea acestui aspect ajută la înțelegerea motivului pentru care versiunea originală a Convenției nu le permitea particularilor să sesizeze Curtea.

La început, sistemul de aplicare colectivă a Convenției cuprindea trei instituții care urmau să-și stabilească sediul la Strasbourg: Comisia Europeană a Drepturilor Omului (în continuare *Comisia*), Comitetul de Miniștri, și Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare *Curtea*). În realitate, Comisia a fost singurul organ nou înființat de Convenție la momentul intrării sale în vigoare în 1953. Rolul central în mecanismul de aplicare a Convenției l-au avut, la început, Comisia și Comitetul de Miniștri, și nu Curtea. De aici se deduce intenția statelor de a evita consecințele soluționării publice a disputelor pe cale judiciară, și de a favoriza adoptarea deciziilor de un organism politic, respectiv Comitetul de Miniștri.

În cadrul dezbaterilor privind înființarea Curții, au apărut un număr semnificativ de opinii divergente. O parte dintre reprezentanții statelor și-au exprimat ferm opoziția împotriva constituirii unui astfel de organ, argumentând că înființarea Comisiei și transmiterea rapoartelor sale către Comitetul de Miniștri ar fi suficiente pentru asigurarea executării Convenției. Pe de altă parte, existau voci care susțineau că numai instituirea unui tribunal imparțial ar garanta o protecție eficientă a drepturilor omului. În acest context, s-a ajuns la o soluție de compromis, care implica adoptarea principiului jurisdicției facultative. Astfel, Curtea ar fi avut competență doar în cazul statelor care își exprimau în mod explicit consimțământul. Această decizie a generat o nouă controversă: dacă apartenența la Curte și suportarea cheltuielilor corespunzătoare ar trebui limitate doar la statele care îi acceptau jurisdicția sau, dimpotrivă, dacă Curtea ar trebui să funcționeze ca un organism reprezentativ pentru toate statele, permițând tuturor să posede judecători naționali, chiar dacă jurisdicția Curții era recunoscută doar de un număr restrâns de state.

Exista consens cu privire la faptul că înființarea unei Curți Europene limitată la un număr restrâns de state membre ar contraveni scopului fundamental al Consiliului Europei și ar crea un factor de diviziune, nu de unitate între membrii săi. Prin urmare, s-a hotărât constituirea Curții Europene ca un organ pentru toate statele membre, cu participarea tuturor statelor la alegerea judecătorilor și

suportarea cheltuielilor. Totodată, s-a stabilit ca jurisdicția Curții să fie facultativă și aplicabilă doar în cazul statelor care își manifestau în mod explicit acordul.

Curtea a fost adesea descrisă ca o Curte „quasi-constituțională” pentru Europa în domeniul drepturilor omului. Persoanele din mediul academic, judecătorii și comisarii de la Strasbourg, care nu vorbeau în calitatea lor oficială, au etichetat Convenția ca fiind „constituțională” sau „de natură constituțională”. Până în anii 1990, în jurisprudența lor, organele de la Strasbourg nu au făcut nicio referire la Convenție ca fiind un instrument „constituțional”. Într-o singură cauză, „fosta” Curte (înainte de adoptarea Protocolului 11) s-a referit la Convenție ca la „un instrument constituțional al ordinii publice europene (*ordre public*)”, iar această descriere a fost folosită extrem de rar de atunci. Cu toate acestea, o Declarație emisă cu ocazia celei de-a cincizecea aniversare a Convenției, adoptată la Conferința Ministerială Europeană pentru Drepturile Omului desfășurată la Roma, a reiterat că „Convenția trebuie să continue să aibă un rol esențial ca instrument constituțional al ordinii publice europene, de care depinde stabilitatea democratică a continentului”.

Caracterul „constituțional” al Convenției și al Curții sale, se bazează pe mai multe puncte esențiale.

În primul rând, normele substanțiale ale Convenției alcătuiesc o veritabilă Cartă europeană a drepturilor (European Bill of Rights) și au fost calificate în acest mod de organele de la Strasbourg. Cel puțin până la mijlocul anilor 1990, judecătorii de la Strasbourg erau sesizați cu dispute care aveau un obiect similar cu cele pe care în mod obișnuit curțile constituționale le judecă în sistemele în care există *judicial review*. Mai mult, organele de la Strasbourg au folosit tehnici de interpretare similare cu cele folosite de Curțile naționale în interpretarea constituțiilor interne. Comisia și Curtea au subliniat că „scopul Convenției este de a garanta drepturi practice și eficiente și nu drepturi teoretice sau iluzorii”. Convenția a fost interpretată plecând de la premisa că este „un instrument viu”, astfel încât drepturile pe care le protejează trebuie interpretate în mod „evolutiv”.

Argumentul conform căruia Convenția este un „instrument viu” subliniază dinamismul și capacitatea sa de adaptare la circumstanțele sociale și juridice în schimbare. Această idee, preluată de la americani, unde conceptul de „Constituție vie” are o lungă tradiție, aduce în discuție o diferență temporală și contextuală semnificativă. În Statele Unite, Constituția, care are peste 200 de ani, a fost interpretată de Curtea Supremă ca un document care trebuie să evolueze odată cu societatea. Datorită tradiției îndelungate și a numeroaselor precedente judiciare acumulate de-a lungul secolelor idea de constituție „vie” se bucură de autoritate și legitimitate. În contrast, la

momentul la care s-a discutat despre Convenție ca „instrument viu”, aceasta avea o istorie de aproximativ 40 de ani. Deși conceptul de „instrument viu” aplicat Convenției permite Curții să interpreteze drepturile și libertățile într-un mod progresist, argumentul nu are aceeași forță istorică și simbolică ca în cazul Constituției Statelor Unite. În Europa, acest concept trebuie să își construiască autoritatea și legitimitatea într-un context juridic diferit, unde fiecare stat membru are propria sa tradiție constituțională și juridică. Astfel, deși ideea de „instrument viu” este esențială pentru asigurarea relevanței și aplicabilității Convenției în contextul modern, ea nu poate pretinde aceeași putere simbolică ca în cazul Constituției americane.

Anumite drepturi inerente au fost considerate ca făcând parte din textul Convenției, ținând cont de scopul și obiectul acesteia, iar multe dintre conceptele Convenției au fost interpretate într-un mod „autonom”. A existat, mai presus de toate, un accent special pus pe „obiectul și scopul” Convenției, ca fiind un tratat european eficient în materia protecției internaționale a drepturilor omului. Într-o anumită măsură, metodele tradiționale de interpretare a dreptului internațional au fost ajustate pentru a reflecta natura specială a Convenției.

În al doilea rând, acele elemente ale Convenției care au caracterizat în mod deosebit statutul său de tratat, și deci dependența sa de calificarea voluntară de către statele părți suverane, au devenit mai puțin proeminente în timp. În acest context, Sir. Humphrey Waldock¹ a descris Convenția ca „un instrument constituțional – o Cartă Europeană a Drepturilor pentru particulari”. El a observat că există posibilitatea ca Convenția să evolueze într-o Cartă Europeană a Drepturilor, dar a subliniat că realizarea acestui obiectiv depinde în mare măsură de dorința statelor de a se obliga prin clauze opționale. A recunoscut, de asemenea, că la sfârșitul anilor 1950, Convenția era probabil percepută mai degrabă ca un instrument al dreptului internațional, decât ca parte a dreptului constituțional european.

În plus, este relevant și modul în care Curtea s-a comportat într-un sistem care i-a permis să devină un fel de curte „constituțională”. Curtea a beneficiat de o anumită putere de „revizuire” sau „control” asupra celor trei ramuri ale puterii statale. Acest lucru a fost posibil în măsura în care orice problemă legată de drepturile stipulate în Convenție intră sub jurisdicția Curții. Capacitatea sa de „revizuire” sau „control” permite Curții, ca atunci când este sesizată cu un diferend, să

¹ A fost membru în Comisia de Drept Internațional a Națiunilor Unite din 1961 până în 1972. A fost raportor special pentru dreptul tratatelor din 1962 până în 1966. A fost judecător britanic la Curtea Europeană a Drepturilor Omului din 1966 până în 1974 și la Curtea Internațională de Justiție din 1973 până în 1981. A fost președintele Curții Internaționale de Justiție din 1979 până la moartea sa în 1981.

evalueze dacă legislația sau acțiunile statului membru sunt în conformitate cu drepturile și libertățile garantate de Convenție.

Rolul Curții, comparabil cu cel al unei curți constituționale, a fost ilustrat în cauza *Marckx contra Belgia*. În această cauză, Curtea a analizat compatibilitatea legislației belgiene privind afilierea maternă cu articolele 8 și 14 din Convenție. Deși Curtea a constatat că legislația belgiană era contrară Convenției, a subliniat că hotărârea sa este declarativă și nu are puterea de a anula sau modifica direct legislația națională. Astfel, deși Curtea constată încălcările drepturilor omului, nu poate impune schimbări legislative directe, lăsând la latitudinea statelor membre modalitatea de a remedia situațiile identificate. Totuși, hotărârile Curții pot influența reformele legislative, așa cum s-a întâmplat în Belgia, unde legislația a fost adaptată în conformitate cu decizia Curții.

Profesorul Frowein² a făcut referire la „revoluția juridică” realizată de Convenție în Europa, ilustrând astfel impactul profund al Convenției asupra sistemelor juridice ale statelor membre. Totuși, trebuie reiterat că în 1950 se anticipa că un sistem ca cel al Convenției, care include o Curte Europeană a Drepturilor Omului, deschisă particularilor, ar putea evolua într-un mod „quasi-constituțional”. Ceea ce nimeni nu ar fi putut să prevadă la acel moment, însă, era cât de des statele urmau să fie condamnate pentru violarea Convenției, în special după anii 1970.

Dintre toate drepturile consacrate de Convenție, dreptul la un proces echitabil ocupă un loc pivotal. Acest drept constituie una din componentele principiului preeminenței dreptului (*rule of law*). Atunci când statul asigură un proces echitabil, adică recunoaște accesul la justiție și instituie căi de atac eficiente împotriva sentințelor judiciare, creează un cadru juridic în care drepturile prevăzute de Convenție pot fi efectiv exercitate și, la nevoie, apărute. Astfel, devin eficace drepturi precum dreptul la viață, libertatea de exprimare, dreptul la respectarea vieții private și de familie, etc., iar orice încălcare a lor poate fi invocată de particulari în fața autorităților competente.

Ashworth³ clasifică dreptul la un proces echitabil ca fiind un „*strong right*”, situat între drepturile de la care nu se poate deroga (cum ar fi dreptul la viață) și restul drepturilor, pe care le denumește „*qualified rights*”. *Strong rights* au o importanță și o forță juridică superioară, dar nu la fel de mare ca drepturile de la care nu se poate deroga. El subliniază că pentru a justifica restrângerea unui *strong right*, argumentele trebuie să fie mai puternice și mai convingătoare decât cele necesare

² Este profesor emerit la Universitatea din Heidelberg. A fost director al Institutului Max Planck de Drept Public Comparat și Drept Internațional din 1981 până în 2002. Din 1973 până în 1993 a fost membru al Comisiei Europene a Drepturilor Omului, unde a ocupat funcția de vicepreședinte între 1981 și 1993.

³ A fost profesor emerit al universității Oxford.

pentru a justifica ingerințele în *qualified rights* (cum ar fi cele din articolele 8 – 11 ale Convenției). Ashworth consideră că restrângerea unui *strong right* nu se poate întemeia pe un simplu argument de tipul „necesar într-o societate democratică”.

Articolul 6 este compus din trei alineate. Primul alineat definește domeniul de aplicare al dreptului la un proces echitabil, stabilește principiile unui proces echitabil în materie civilă și penală și instituie un set de garanții procedurale. Al doilea alineat reglementează prezumția de nevinovăție iar al treilea alineat prevede garanții suplimentare pentru inculpații din procedurile penale. Garanțiile care derivă din noțiunea generală de proces echitabil, menționată la alineatul (1), sunt mai cuprinzătoare decât cele de la alineatul (3) care enumeră cerințele unui proces echitabil în materie penală. Adesea, în contextul proceselor penale, Curtea examinează împreună alineatele (1) și (3) ale articolului 6.

Alineatul (1) al articolului 6 cuprinde o listă largă de garanții procedurale - dreptul de acces la justiție, dreptul la judecarea cauzei în mod public și în termen rezonabil, dreptul la judecarea cauzei de către o instanță independentă, imparțială și instituită de lege, dreptul la pronunțarea hotărârii în public, dreptul de a participa personal la proces, dreptul la o hotărâre motivată, principiul egalității armelor și principiul contradictorialității procedurii. Aceste garanții pot fi grupate în două categorii: garanții exprese și garanții implicite.

Din prima categorie fac parte: judecarea cauzei într-un termen rezonabil; dreptul de a fi judecat de o instanță independentă, imparțială și instituită de lege; pronunțarea hotărârii în public și publicitatea procedurii (cu excepția situațiilor în care accesul în sala de ședință este interzis presei, publicului sau unei părți a acestuia, în interesul moralității, al ordinii publice, ori al securității naționale, pentru a proteja interesele minorilor sau viața privată a părților implicate în proces, sau atunci când publicitatea ar aduce atingere intereselor justiției).

Garanțiile care nu sunt expres menționate sunt deduse prin interpretare. Acestea sunt: dreptul de acces la justiție, principiul contradictorialității procedurii, principiul egalității armelor, dreptul la pronunțarea unei hotărâri motivate, dreptul la participarea personală la judecarea cauzei și dreptul la executarea hotărârii judecătorești.

Garanțiile alineatului (1) derivă din noțiunea generală de „proces echitabil”, care reprezintă conceptul central al primului alineat și servește drept titlu al articolului. Cu toate acestea, textul Convenției nu oferă o definiție a acestui concept. Absența definiției se poate explica prin faptul că

„procesul echitabil” este un concept general care are multiple componente ce pot fi clarificate doar în contextul circumstanțelor specifice fiecărui caz în parte. Noțiunea de proces echitabil nu este omogenă, ci se definește în raport cu ideea de justiție care trebuie înfăptuită în sistemele de drept, de *civil law* și *common law*.

Chiar dacă noțiunea de „echitate” folosită în articolul 6 alineatul (1) – și în alte instrumente internaționale privind drepturile omului preocupate de echitatea procedurală – este evident construită pe tradiții naționale, procedurale și constituționale, odată plasată în contextul Convenției, aceasta nu se referă la nicio normă procedurală domestică specifică. Dimpotrivă, este – ca majoritatea conceptelor operative ale Convenției – autonomă. Aceasta înseamnă că diferitele concepte folosite în Convenție au o substanță proprie și, în principiu, funcționează independent de noțiunile similare din cadrul sistemelor juridice naționale.

Abordarea deschisă sugerată de formularea articolului 6 alineatul (1) este confirmată de jurisprudență. Astfel, fosta Comisie Europeană pentru Drepturile Omului a subliniat foarte devreme că ceea ce constituie un „proces echitabil” nu poate fi determinat *in abstracto*, ci trebuie considerat în lumina circumstanțelor speciale ale fiecărui caz. Aceeași perspectivă generală a fost împărtășită de-a lungul timpului și de Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Sarcina de a asigura o procedură echitabilă poate fi considerată ca o obligație de rezultat, mai degrabă decât a fi o simplă obligație de a urma un anumit comportament specific în judecarea unei cauze. Cu alte cuvinte, instanțele naționale pot urma orice procedură specifică doresc, atâta timp cât procesul în ansamblu poate fi considerat echitabil.

Analiza echității procedurale trebuie realizată în contextul particularităților fiecărei cauze. Astfel, noțiunea de „proces echitabil” nu presupune o abordare universală, ci impune o evaluare individualizată a fiecărui caz, în funcție de circumstanțele sale specifice. Simpla constatare a unei nereguli procedurale nu este suficientă pentru determinarea încălcării articolului 6 alineatul (1). Instanțele trebuie să analizeze în detaliu procedura urmată și să decidă dacă aceasta a afectat în mod semnificativ șansele părților de a-și prezenta cauza în mod echitabil. În această analiză se iau în considerare o varietate de factori, cum ar fi natura procedurii, gravitatea neregulilor și impactul lor asupra drepturilor părților. Rolul esențial în aplicarea articolului 6 alineatul (1) revine judecătorilor. Ei sunt cei care trebuie să evalueze cu atenție toate aspectele relevante ale cazului și să decidă dacă procedura respectă garanțiile unui proces echitabil.

Din standardul procesului echitabil derivă două principii importante: principiul contradictorialității și principiul egalității armelor. Potrivit principiului contradictorialității fiecare parte implicată în proces are dreptul să fie informată despre toate actele și documentele prezentate instanței de către cealaltă parte, și are dreptul de a răspunde și de a pune concluzii referitoare la acestea în fața judecătorului. Scopul principiului este de a asigura transparența procedurii judiciare, oferind fiecărei părți ocazia să își apere poziția în mod egal. Egalitatea armelor presupune că toate părțile implicate într-un proces trebuie să beneficieze de aceleași oportunități în cadrul procedurilor judiciare. Niciuna dintre părți nu trebuie să fie avantajată sau dezavantajată față de cealaltă. În consecință, fiecare parte trebuie să aibă acces egal la probe, să aibă posibilitatea de a prezenta argumente și de a-și apăra cauza în condiții similare.

Curtea distinge între efectele acestor două principii în privința comunicării actelor de la dosar. În cazul în care necomunicarea unui act afectează doar una dintre părți iar cealaltă parte a avut acces la piesele dosarului, Curtea va analiza situația în temeiul principiului egalității armelor, care impune obligația de a trata părțile în mod egal, fără ca una dintre ele să poată revendica un drept de care cealaltă nu a beneficiat,. În schimb, în cazul în care ambele părți au fost private în egală măsură de posibilitatea de a lua cunoștință de o informație utilă furnizată judecătorului, Curtea va analiza ținând cont de principiul contradictorialității. Pe scurt, dezechilibrul în comunicarea pieselor de la dosar este sancționat în temeiul principiului egalității armelor când una dintre părți este dezavantajată în comparație cu cealaltă, iar când nici una dintre părți nu i-a fost comunicat actul, eroarea este sancționată în temeiul dreptului la o procedură contradictorie. În jurisprudența Curții distincția dintre cele două principii nu este întotdeauna clară.

Articolul 6 alineatul (1) nu reglementează materia probelor ca atare. Regimul probelor este reglementat de legislațiile naționale iar competența de încuviințare, administrare și apreciere a probelor aparține instanțelor naționale. Potrivit deciziei Curții pronunțată în cauza *Mantovanelli contra Franța*, instanțele statelor membre au obligația de a evalua probele administrate și de a le aprecia relevanța, Curtea nefiind competentă să facă astfel de verificări. În cauza *De Tommaso contra Italia*, Curtea a subliniat că articolul 6, deși intitulat dreptul la un proces echitabil, nu impune reguli privind admisibilitatea probelor sau modul în care acestea ar trebui evaluate. În principiu, Curtea nu are competența de a revizui valoarea pe care instanțele naționale o acordă anumitor probe. Curtea nu acționează ca o instanță de gradul patru și, prin urmare, în temeiul

articolului 6 alineatul (1), nu pune sub semnul întrebării evaluarea făcută de instanțele naționale decât dacă constatările acestora pot fi considerate arbitrare sau vădit nefondate.

Deși dreptul la un proces echitabil nu conține reguli specifice în materia probelor, garanțiile derivate din acest standard sunt totuși relevante. Aspectele legate de probe pot fi grupate în trei categorii principale: admisibilitatea probelor, administrarea probelor și aprecierea probelor administrate.

Admisibilitatea probelor este un concept esențial în dreptul procedural și vizează criteriile și condițiile pe care trebuie să le îndeplinească probele pentru a fi acceptate și luate în considerare de instanță. Pentru a fi admisibilă, o probă trebuie să îndeplinească mai multe condiții cumulative. Proba trebuie să fie legală, verosimilă, pertinentă și concludentă. Administrarea probelor cuprinde aspectele care vizează propunerea probelor, încuviințarea acestora și administrarea lor propriu zisă. Aprecierea probelor constă în procesul intelectual pe care îl face judecătorul pentru a determina forța probantă și valoarea fiecărei probe în parte, precum și ale tuturor probelor împreună.

Deoarece articolul 6 alineatul (1) nu instituie reguli concrete în materia probelor, probele obținute cu încălcarea dispozițiilor legale nu pot fi excluse *a priori*, de Curte. În astfel de situații, Curtea a examinat echitatea procedurilor în ansamblu și a verificat dacă partea a avut posibilitatea să își exercite corespunzător drepturile procedurale, inclusiv dacă a avut posibilitatea să conteste autenticitatea probelor obținute ilegal.

În cauza *Lopez Ribalda și alții contra Spania*, Curtea a analizat dacă utilizarea ca probe a informațiilor obținute prin încălcarea articolul 8 din Convenție sau a legislației interne a afectat echitatea procesului. În speță, reclamantele au susținut că deciziile instanțelor naționale s-au întemeiat, în principal, pe înregistrările obținute de către angajatorul lor într-un mod nelegal și cu încălcarea dreptului lor la viață privată. În opinia acestora, simpla încuviințare a probei cu înregistrările respective a încălcat articolul 6 din Convenție. În plus, reclamantele au susținut că atât obținerea acestor probe, cât și utilizarea lor în procedură au constituit un abuz al angajatorului de poziția sa dominantă și o încălcare a principiului egalității armelor. În această privință, au subliniat că nu au avut cunoștință de existența supravegherii video și nici nu au avut acces la înregistrări până când acestea au fost prezentate ca mijloace de probă în cadrul procedurii judiciare

în care erau părți. Reclamantele au contestat și probele pe care instanțele naționale le-au luat în considerare, în special declarațiile martorilor, susținând că ar fi fost „viciate” de vizionarea prealabilă a imaginilor din înregistrările video nelegale. În ceea ce privește nelegalitatea probelor încuviințate sau a încălcării Convenției, Curtea a reținut că deși utilizarea probelor obținute printr-o măsură considerată contrară articolul 3 ridică întotdeauna îndoieli serioase cu privire la caracterul echitabil al procedurii, pentru a determina dacă utilizarea unor probe obținute prin încălcarea articolul 8 sau a dispozițiilor din dreptul intern a afectat echitatea procesului în ansamblu, trebuie luate în considerare toate circumstanțele cauzei, inclusiv respectarea dreptului la apărare al reclamantelor și calitatea și importanța probelor respective. Astfel, Curtea a afirmat că este necesar să se examineze dacă reclamantelor li s-a oferit posibilitatea să conteste autenticitatea probelor și de a se opune administrării lor. În plus, trebuie să se verifice dacă circumstanțele în care au fost obținute înregistrările pun la îndoială veridicitatea sau exactitatea probei. Deși problema caracterului echitabil al procedurii nu apare în mod automat în cazul în care probele obținute nu sunt completate de alte materiale probatorii, trebuie reținut că, în cazul în care o probă este suficient de convingătoare și solidă de una singură, nu este necesar să fie coroborată cu alte elemente de probă, instanța putând să adopte decizia în temeiul acesteia fără ca acest lucru să afecteze echitatea procedurilor. Referitor la utilizarea ca probe a imaginilor obținute ca urmare a supravegherii video, Curtea a constatat inițial nu există o încălcare a articolului 8. Cu toate acestea, întrucât reclamantele au susținut că sistemul de supraveghere video a fost instalat cu încălcarea obligației legale de informare prealabilă prevăzută în dreptul intern, precum și că instanțele pentru litigii de muncă nu au abordat acest aspect, Curtea a reținut că în cadrul procedurii în fața instanței naționale, reclamantele au avut acces la înregistrările obținute prin mijloacele de supraveghere video și au avut posibilitatea să le conteste autenticitatea și să se opună utilizării lor ca mijloace de probă. Instanțele interne au examinat argumentul reclamantelor potrivit căruia înregistrările trebuiau excluse din dosar deoarece au fost obținute prin încălcarea unui drept fundamental și și-au motivat pe larg deciziile. În respingerea criticilor privind încălcarea articolului 6, Curtea a ținut cont și de faptul că înregistrările video nu erau singurele probe ci, în cauză fusese administrat un vast material probator.

Pentru asigurarea unui proces echitabil, în primul rând, partea trebuie să fi avut ocazia să solicite administrarea probelor pe care le consideră relevante pentru susținerea argumentelor sale și, de asemenea, să fi avut oportunitatea de a explica instanței motivele pentru care solicită aceste probe.

În al doilea rând, este important ca instanța națională să analizeze în mod corespunzător cererea și să motive deciziile de respingere a probelor.

Propunerea probelor se face, ca regulă, în etapa scrisă a procesului, prin cererea de chemare în judecată și prin întâmpinare sau, în anumite cazuri, ulterior, pe durata desfășurării cercetării judecătorești. Dreptul părților de a propune probe reprezintă o aplicare practică a dreptului de a participa la judecarea cauzei și a principiului egalității armelor.

Partea care solicită probe are responsabilitatea de a motiva necesitatea administrării lor. În materie civilă, nu există în sarcina instanțelor naționale obligația de a administra probe din oficiu. Particularii nu pot invoca încălcări ale dreptului la un proces echitabil pentru simplul fapt că instanța națională nu a propus și administrat probe din proprie inițiativă. Dacă o parte nu a solicitat încuviințarea probelor în termenul legal, se consideră că a renunțat la dreptul de a administra aceste probe. Nu este contrar dreptului la un proces echitabil dacă particularilor li se impun condiții specifice pentru propunerea și administrarea probelor (cum ar fi spre exemplu respectarea anumitor termene procedurale).

Refuzul instanțelor de a încuviința probele poate afecta dreptul părții de a participa efectiv la proces, și, prin urmare atrage încălcarea dreptului la un proces echitabil. În astfel de situații, oportunitatea de a prezenta probe poate fi considerată ca având o anumită valoare intrinsecă a dreptului la un proces echitabil.

Curtea a decis că dreptul la un proces echitabil este respectat atunci când încuviințarea probelor este respinsă din motive legitime, cum ar fi cele care țin de relevanța și/sau importanța probelor pentru soluționarea cauzei. Cu toate acestea, Curtea nu a făcut o distincție clară între evaluarea de către instanța națională a relevanței probei propuse de părți (în concret evaluarea pertinentei și concludenței probei) și evaluarea de către instanță a probei ulterior administrării sale (*i.e.* evaluarea forței probatorii). Curtea le tratează la fel, deși cele două sunt distincte. Pe de o parte, aprecierea relevanței probei (a concludenței și pertinentei) este un aspect procedural care intervine anterior încuviințării acesteia și care poate afecta dreptul părților de a participa efectiv la soluționarea cauzei și principiul egalității armelor și contradictorialității. Pe de altă parte, evaluarea probei administrate ține de forța probantă pe care instanța o recunoaște probei respective, aspect care va influența soluția efectivă pronunțată în cauză.

În cauzele *H contra Franța* și *Wierzbicki contra Polonia* Curtea a reținut că instanțele naționale beneficiază de o libertate considerabilă în stabilirea regulilor de determinare a relevanței probelor. În cele două cauze, instanțele naționale au apreciat că proba solicitată de părți ar fi avut doar probabil o importanță, și aceea limitată, în soluționare cauzei și, în consecință, nu au încuviințat-o. Curtea, în majoritatea sa, a decis că hotărârile instanțelor naționale nu au încălcat articolul 6. În cauza *Wierzbicki contra Polonia*, judecătorii MacDonald și Carrillo Salcedo au formulat opinie disidentă. Spre deosebire de opinia majorității, ei au considerat că refuzul instanței de a lua o anumită măsură a împiedicat una dintre părți să administreze probe cauzând astfel un dezechilibru între părți contrar articolului 6.

Evaluarea relevanței probelor este un aspect care influențează echitatea procesului. Instanțele naționale beneficiază de o marjă de apreciere în ceea ce privește decizia de a admite sau de a respinge probele solicitate de părți. Totuși, în ce măsură poate o instanță națională să considere că o probă este irelevantă și, astfel să refuze încuviințarea ei?

În contextul dreptului la un proces echitabil, o probă ar trebui considerată irelevantă doar atunci când, în mod evident, nu contribuie la clarificarea suplimentară a chestiunilor factuale esențiale pentru soluționarea cauzei. Instanțele nu ar trebui să refuze probele doar pe baza presupunerii că acestea nu vor influența determinarea finală a faptelor. O astfel de practică ar putea pune sub semnul întrebării echitatea procedurii în ansamblul său și ar putea încălca drepturile părților implicate.

În etapa încuviințării probelor, sunt incidente două din garanțiile derivate din standardul procesului echitabil. Prima garanție este contradictorialitatea procedurii. Părțile din proces trebuie să aibă posibilitatea efectivă de a pune concluzii cu privire la solicitările părții adverse de încuviințare a probelor. Cea de-a doua garanție este motivarea hotărârilor. Instanța are obligația de a-și motiva toate deciziile prin care se pronunță asupra probelor. Articolul 6 alineatul (1) nu stabilește în sarcina instanțelor naționale o obligație distinctă de a încuviința orice probă propusă de părți. Instanța are libertatea de a decide care din probele propuse de părți sunt relevante pentru soluționarea cauzei. Nu este afectată echitatea procedurală în situația în care instanța respinge o probă ca nefiind relevantă. Doar în circumstanțe excepționale va constata Curtea că decizia motivată a instanței de a respinge încuviințarea anumitor probe a făcut ca procedurile, în ansamblul lor, să fie inechitabile.

Este esențial ca dreptul părților de a propune probe să fie efectiv. Dreptul este efectiv și atunci când părțile trebuie să respecte anumite obligații sau termene, cum ar fi, spre exemplu, obligația de a indica datele martorilor, de a preciza teza probatorie, de a indica obiectul expertizei judiciare sau de a se conforma termenelor procedurale etc. Conduita părții poate influența semnificativ decizia Curții.

Cauza *Olujić contra Croația*, a avut ca obiect procedurile disciplinare împotriva unui judecător desfășurate în fața consiliului judiciar național, precum și o plângere constituțională la Curtea Constituțională ca urmare a încălcărilor drepturilor fundamentale pe parcursul desfășurării acestor proceduri. Reclamantul nu a fost mulțumit de faptul că în fața consiliului judiciar nu i s-a permis să examineze niciunul dintre martorii pe care i-a propus. Consiliul judiciar a justificat refuzul argumentând că a considerat examinările martorilor propuși ca fiind irelevante.

Curtea a subliniat că, în evaluarea conformității procedurii cu principiul egalității armelor, trebuie să se acorde o importanță semnificativă atât aparențelor, cât și sensibilității crescute a publicului față de administrarea corectă a justiției. Deși a fost reticentă să înlocuiască complet evaluarea instanței naționale cu privire la relevanța probelor solicitate, Curtea a menționat că principiul egalității armelor impune o analiză atentă a modului în care instanța națională gestionează probele. În speță, Curtea a observat cu îngrijorare că instanța națională a admis toate cererile de audiere a martorilor indicați de către reprezentantul statului, în timp ce, a respins toți martorii solicitați de reclamant. Abordarea disproporționată a instanței naționale în privința probelor a condus la o situație în care reclamantului i s-a refuzat posibilitatea de a examina martorii considerați esențiali pentru apărarea sa, în timp ce partea opusă a beneficiat de libertate deplină în acest aspect. Acest tratament diferențiat a încălcat dreptul reclamantului la un proces echitabil prevăzut de articolul 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Curtea a analizat în detaliu motivele instanței naționale de respingere a cererilor reclamantului de audiere a martorilor. Instanța națională a argumentat că faptele relevante în cauză fuseseră deja stabilite și că declarațiile martorilor nu ar fi adus lămuriri semnificative noi. Cu toate acestea, Curtea a considerat că explicațiile reclamantului cu privire la potențialul conținut al depozițiilor martorilor, precum și natura complexă a procedurilor, sugerau că audierea martorilor propuși de reclamant ar fi putut contribui semnificativ la elucidarea unor aspecte importante ale cauzei.

Curtea a subliniat că respingerea automată a probelor propuse de o parte, pe motivul că faptele par deja lămurite, poate duce la o încălcare a principiului contradictorialității și a dreptului la un proces echitabil. În acest caz, Curtea a considerat că instanța națională nu a acordat o atenție suficientă argumentelor reclamantului cu privire la relevanța declarațiilor martorilor și a respins în mod nejustificat propunerile sale.

Aprecierea probelor constă în procesul intelectual pe care îl face instanța pentru determinarea forței probatorii a fiecărei probe în parte, precum și ale tuturor probelor luate împreună.

În cauza *Van de Hurk contra Olanda*, Curtea a afirmat că articolul 6 alineatul (1) impune instanțelor naționale, printre altele, obligația de a efectua o examinare corespunzătoare a susținerilor, argumentelor și probelor prezentate de părți.

În calitate de gardian al Convenției, conform articolului 19, Curtea are rolul de a asigura că statele membre își respectă obligațiile asumate. Nu este în competența Curții să analizeze presupusele erori de drept sau de fapt comise de o instanță națională.

Rareori este supusă examinării de către Curte, în baza articolului 6 alineatul (1), aprecierea probelor realizată de instanțele naționale. Curtea nu intervine în interpretarea și aplicarea dreptului intern sau în stabilirea faptelor de către instanțele naționale. Intervenția Curții în evaluarea probelor are loc doar în circumstanțe excepționale, atunci când este evident că instanța națională a tras concluzii arbitrare sau vădit incorecte din probele prezentate. Ilustrativă în acest sens este cauza *Khamidov contra Rusia*.

Reclamantul Khamidov, de origine cecenă, a solicitat despăgubiri împotriva Rusiei pentru daunele materiale și morale suferite în timpul ocupației ruse în Cecenia. După ce și-a părăsit locuința de teama unor atacuri, la întoarcere, Khamidov și-a găsit proprietatea ocupată de o unitate a poliției, care i-a interzis accesul în locuință. Drept urmare, el și familia sa au fost nevoiți să petreacă iarna într-un cort într-o tabără de refugiați, unde nepotul său a murit din cauza condițiilor precare de trai. În fața instanței, reclamantul a adus numeroase dovezi care să ateste titlul său de proprietate și ocupația forțelor armate ruse, printre care și un document eliberat chiar de administrația locală, ștampilat și semnat de președintele Consiliului local și de comandantul militar al districtului în raza căruia se afla proprietatea. Acest înscris confirma că trupelor ruse s-au aflat pe proprietatea

lui Khamidov în perioada menționată de el. Cu toate acestea, instanța națională a considerat că reclamantul nu a prezentat nici un act oficial emis de autoritățile militare care să confirme ocupația armată și prejudiciul suferit.

Fiind sesizată cu această cauză, Curtea a precizat, încă o dată, că sarcina sa nu este aceea de a se substitui unei instanțe naționale în vederea aprecierii probelor, însă va interveni în acest sens atunci când aprecierea probelor administrate se realizează într-o manieră evident injustă și arbitrară. Curtea a reținut că autenticitatea actelor și rapoartelor prezentate de către reclamant nu a fost contestată, de altfel, instanța nu s-a pronunțat cu privire la admisibilitatea sau inadmisibilitatea rapoartelor care atestau prejudiciul suferit ci a ales să le ignore. Curtea a fost surprinsă de concluzia instanței naționale, care a considerat că documentele aduse de reclamant nu au fost suficiente pentru a demonstra existența ocupației armatei ruse. Curtea a condamnat Rusia pentru încălcarea dreptului la un proces echitabil.

Pe tot parcursul administrării probelor, de la momentul în care acestea sunt solicitate de părți și până la evaluarea lor finală de către instanță, trebuie respectat standardul procesului echitabil. Normele naționale care reglementează administrarea probelor trebuie să fie în concordanță cu cerințele impuse de standardul unui proces echitabil.

În primul rând, legislația trebuie să asigure că fiecare parte din proces are posibilitatea de a participa activ și efectiv la procedurile judiciare. Acest lucru presupune nu doar prezența părților, ci și capacitatea acestora de a-și exprima punctul de vedere cu privire la toate probele prezentate, de a contesta legalitatea sau relevanța acestora și de a propune propriile probe.

De asemenea, toate reglementările privind administrarea probelor trebuie să respecte contradictorialitatea. Legislația națională trebuie să asigure că fiecare parte are oportunitatea de a contesta probele și argumentele celeilalte părți.

Respectarea principiului egalității armelor este, de asemenea, esențială. Legislația națională trebuie să prevadă măsuri care să garanteze că toate părțile implicate au șanse egale în prezentarea probelor, astfel încât nicio parte să nu fie avantajată sau dezavantajată.

În plus, legislația națională trebuie să prevadă obligația instanțelor de a motiva toate deciziile referitoare la probe. O hotărâre motivată permite părților să înțeleagă raționamentul instanței și le oferă posibilitatea să conteste hotărârea.

Importanța respectării dreptului la un proces echitabil se reflectă nu doar în procedurile judiciare tradiționale, ci și în contextul evoluțiilor juridice internaționale. Adoptarea Convenției Europene a Drepturilor Omului în 1950 a coincis cu perioada în care procedurile private de soluționare a disputelor, în special arbitrajul comercial, a dobândit popularitate.

Arbitrajul poate fi definit ca un sistem privat de înfăptuire a justiției care oferă o libertate semnificativă părților în ceea ce privește adaptarea procedurilor la necesitățile lor particulare. Un compromis arbitral valid exclude competența instanțelor din sistemele judiciare naționale de a pronunța o hotărâre definitivă și obligatorie cu privire la fondul disputei. În același timp, hotărârea arbitrală are forță obligatorie și este executorie întocmai ca o hotărâre judecătorească.

De-a lungul timpului au fost avansate patru abordări teoretice cu privire la natura arbitrajului: teoria contractuală, teoria jurisdicțională, teoria mixtă (hibridă) și teoria potrivit căreia arbitrajul este o metodă *sui generis* de soluționare a disputelor (teoria autonomiei). Toate aceste teorii încearcă să califice arbitrajul în ordinele juridice naționale. Reprezintă eforturile specialiștilor de a explica relația dintre consimțământul părților din disputa arbitrală și sistemele juridice naționale care recunosc caracterul obligatoriu și executoriu al hotărârilor arbitrale. Toate aceste teorii au ca punct central interacțiunea dintre controlul privat al părților și intervenția statului prin reglementarea arbitrajului.

Arbitrajul se manifestă într-o varietate de forme, incluzând arbitrajul voluntar și cel impus, arbitrajul internațional și național, arbitrajul comercial și civil, precum și arbitrajul ad-hoc și cel instituțional.

Există dezbateri cu privire la modul în care Convenția Europeană a Drepturilor Omului se aplică în contextul arbitrajului voluntar comparativ cu cel impus. Arbitrajul voluntar sau consensual este cel care are la bază acordul părților ca rezultat al manifestării libere a voinței. Arbitrajul impus sau obligatoriu se referă la situația în care părțile sunt obligate prin lege sau printr-o clauză contractuală să recurgă la arbitraj, neavând alternativa sesizării instanțelor de judecată. Spre exemplu, în unele jurisdicții, disputele între asigurați și companiile de asigurări trebuie soluționate prin arbitraj, conform reglementărilor din domeniul asigurărilor. De exemplu, în polițele de

asigurare pentru accidente auto, poate fi prevăzut că orice litigiu privind valoarea despăgubirilor va fi soluționat prin arbitraj. O specie a arbitrajului impus este arbitrajul forțat. Arbitrajul forțat creează o situație în care o parte este obligată să participe la arbitraj fără a avea o opțiune reală de a alege sau fără a fi consimțit în mod liber la această formă de soluționare a diferendelor.

Distincția dintre arbitrajul voluntar și cel impus, precum și impactul Convenției asupra acestor două tipuri de arbitraj, a fost subliniată pentru prima dată de Comisie în 1983, în cauza *Bramelid*. În speță, reclamantele au susținut că le-a fost încălcat dreptul la o instanță independentă și imparțială. În conformitate cu legislația suedeză, în litigiile care aveau ca obiect dreptul de a cumpăra acțiuni, justițiabilii erau obligați să aducă litigiul în fața unui tribunal arbitral compus din trei arbitri. Comisia a reținut că trebuie făcută o distincție între arbitrajul consensual (voluntar) și cel impus (obligatoriu). Comisia a concluzionat că dacă arbitrajul este obligatoriu, în sensul că este impus de lege, părțile nu au altă opțiune decât să se adreseze unui tribunal arbitral, iar acesta trebuie să respecte toate garanțiile prevăzute de articolul 6 alineatul (1).

De asemenea, într-o cauză recentă, *Mutu și Pechstein contra Elveția*, Curtea a făcut distincția dintre arbitrajul comercial și cel sportiv. Aceasta a reținut că în arbitrajul comercial părțile se bucură de libertate cu privire la relațiile comerciale la care vor să participe. Spre deosebire, sportivii de performanță nu au aceeași libertate precum părțile din raporturile comerciale. În domeniul sportului, sportivii au două opțiuni: prima, de a accepta clauza de arbitraj și, astfel, să-și câștige existența prin practicarea sportului profesionist, sau, a doua opțiune, să nu accepte clauza de arbitraj și astfel să nu-și câștige traiul practicând sport la nivel înalt. În final, Curtea a concluzionat că, deși în speță, clauza arbitrală nu fusese impusă de lege ci de o federație sportivă, acceptarea de către sportivi a jurisdicției Tribunalului de Arbitraj Sportiv (în continuare *TAS*) face ca arbitrajul sportiv să fie unul „obligatoriu” și nu voluntar.

În speță, Curtea a afirmat că are competență *ratione personae* să se pronunțe asupra plângerii întemeiate pe articolul 6 din Convenție, în ciuda faptului că *TAS* este o entitate privată și nu o instanță de stat sau o altă instituție de drept public elvețian. Curtea a stabilit o legătură între procedura arbitrală și răspunderea statului ca urmare a existenței în sistemul intern a unei prevederi legale care recunoaște hotărârilor arbitrale statutul de *res judicata*. Această conexiune subliniază rolul esențial al hotărârilor arbitrale în sistemul legal intern și relevanța lor în materia răspunderii statelor. Prin recunoașterea hotărârilor ca *res judicata*, Curtea sugerează că acestea trebuie asimilate hotărârilor instanțelor naționale, consolidând astfel statutul lor în cadrul ordinii juridice

interne. Această abordare evidențiază legătura strânsă între procedura arbitrală, dreptul intern și răspunderea statului în sistemul Convenției.

Curtea a constatat că procedura de arbitraj în care au fost implicați reclamantii impunea să se asigure toate garanțiile unui proces echitabil și că afirmațiile reclamantei privind lipsa independenței structurale și a imparțialității TAS, la fel ca și criticile reclamantului privind imparțialitatea anumitor arbitri, trebuiau să fie respinse.

În schimb, Curtea a constatat că, în cazul reclamantei, a fost încălcat articolul 6 alineatul (1) din Convenție, în ceea ce privește lipsa unei audieri publice în fața TAS. Cu privire la același aspect, Tribunalul Federal Elvețian (în continuare *TFE*) constatare anterior că o astfel de audiere publică ar fi „*de dorit*”, dar nu necesară, catalogând în mod greșit arbitrajul TAS ca arbitraj voluntar.

Spre deosebire de arbitrajul forțat, problema răspunderii statului pentru încălcările comise în arbitrajul voluntar este delicată.

În literatura de specialitate s-a susținut că arbitrajul consensual, fiind o modalitate privată de soluționare a diferendelor, iese din aria de control a statului prin aceea că nu face parte din sistemul judiciar intern. Arbitrii sunt persoane private și nu organe ale statelor. Ca urmare, posibilele încălcări ale Convenției nu le pot fi imputate statelor.

Fără a fi fals, argumentului îi lipsește totuși o nuanță esențială. Din interpretarea coroborată a articolelor 1 și 6 alineatul (1) din Convenție rezultă că statele au obligația de „a asigura” fiecărei persoane aflate sub jurisdicția lor un proces echitabil care să fie public, desfășurat într-un termen rezonabil, de un tribunal independent, imparțial și stabilit prin lege. Această obligație este una de rezultat.

Termenul „a asigura” din cuprinsul articolului 1, indică faptul că obligațiile statelor nu se epuizează prin crearea și organizarea unui sistem judiciar și a unei proceduri judiciare în conformitate cu garanțiile prevăzute de articolul 6 alineatul (1). Garanțiile trebuie să fie extinse și la particularii care au ales ca alternativă soluționarea diferendelor prin arbitraj. Prevederea impune statelor o dublă obligație. În primul rând, o obligație negativă, de a nu face, care presupune o obligație de a nu pune în aplicare sau de a recunoaște caracter executoriu unei hotărâri arbitrale care încalcă articolul 6 alineatul (1). În al doilea rând, o obligație pozitivă, de a face, care dă naștere obligației de a adopta reguli de drept substanțial și de a crea remedii eficiente și adecvate pentru a

asigura respectarea standardului minim impus de articolul 6 alineatul (1) și în procedurile de arbitraj.

Acest punct de vedere a fost împărtășit și de Curte, respectiv de fosta Comisie. În cauza, *Jakob Boss*, Comisia a evidențiat obligațiile negative ale statelor. Aceasta a reținut că reclamantul a consimțit în mod liber la încheierea contractului de arbitraj și, astfel, a renunțat la dreptul său de a-i fi analizate drepturile civile de către o instanță din sistemul judiciar pentru care statul este răspunzător conform Convenției. Cu toate acestea, răspunderea statului nu este complet exclusă deoarece hotărârea arbitrală trebuie să fie recunoscută de instanțele naționale și să fie pusă în executare de acestea. Astfel, instanțele au exercitat un anumit control și au garantat cu privire la corectitudinea și echitatea procedurilor de arbitraj, pe care le-au considerat a fi conforme cu drepturile fundamentale și, în special, cu dreptul reclamantului de a fi judecat.

Din raționamentul Comisiei rezultă că, deși reclamantul a ales să recurgă la arbitraj, statul menține un rol activ în etapa de recunoaștere și executare a hotărârii arbitrale. Astfel, exercitând acest control, statul are obligația de a nu încuviința executarea unor hotărâri arbitrale care încalcă dreptul la un proces echitabil.

Cauza *Regent* este concludentă în scopul evidențierii obligației pozitive a statelor. În această cauză Curtea a constatat că absența unor garanții eficiente pentru punerea în aplicare a hotărârilor arbitrale sau împiedicarea unei astfel de executări de către guvern constituie o încălcare a articolului 6 alineatul (1). După ce a constatat că una dintre principalele motive ale eșecului autorităților de a pune în aplicare hotărârea definitivă a fost insolvența statului, Curtea a concluzionat că aceasta nu poate fi o scuză a statului pentru justificarea neexecutării obligațiilor conform prevederilor Convenției.